

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра організації та економіки фармації
(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ
01 вересня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА З ДИСЦИПЛІНИ
ЕТИКА ТА ДЕОНТОЛОГІЯ У ФАРМАЦІЇ

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 226 «Фармація, промислова фармація»

Освітньо-професійна програма: «Фармація, промислова фармація»

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Фармація, промислова фармація» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол №8 від 29 червня 2023 року).

Розробники:

д.фарм.н., проф. Ліана УНГУРЯН

к.фарм.н., доц. Оксана БЄЛЯЄВА

к.фарм.н., доц. Наталія СУЩУК

ст.викл. Христина ВОЛОЩУК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри організації та економіки фармації

Протокол № 1 від «28» червня 2023 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Оксана БЄЛЯЄВА

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПП

(підпис)

Ліана УНГУРЯН

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з фармацевтичних дисциплін ОНМедУ

Протокол № 1 від «29» серпня 2023 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з фармацевтичних дисциплін ОНМедУ

(підпис)

Наталія ФІЗОР

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри ОЕФ з ліцензуванням

третейської

Протокол № 1 від «24» вересня 2023 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Оксана БЄЛЯЄВА

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість:	Галузь знань <u>22 «Охорона здоров'я»</u>	Обо'язкова Денна та заочна форма навчання
Кредитів: 3,0	Спеціальність <u>226 «Фармація, промислова фармація»</u>	Рік підготовки: 1, 2
Годин: 90	Рівень вищої освіти <u>другий (магістерський)</u>	Семестри: VIII, 1 рік навчання Семестри: VII, 2 рік навчання (МС)
Змістових модулів: 2		Лекції (денна-10 год, заочна-2 год)
		Семінарські (0 год)
		Практичні (30 год, заочна -4 год)
		Лабораторні (0 год)
		Самостійна робота (денна -50 год, 84 год)
Форма підсумкового контролю – залік		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни, компетентності, програмні результати навчання

Мета: формування системи знань з моралі, фармацевтичної етики, біоетики та фармацевтичної деонтології для подальшого належного виконання професійних обов'язків фахівцями фармації.

Завдання:

1. Засвоєння сутності основних понять моралі, фармацевтичної етики, біоетики та фармацевтичної деонтології
2. Набуття вмінь з використання базових інструментів успішного спілкування та взаємодії
3. Вирішення моральних та комунікативних проблем, пов'язаних з практичною діяльністю фармацевтичного працівника

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

• загальних (ЗК):

- ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК06. Здатність працювати в команді.
- ЗК10. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

• фахових (ФК):

- ФК02. Здатність збирати, інтерпретувати та застосувати дані, необхідні для професійної діяльності, здійснення досліджень та реалізації інноваційних проєктів у сфері фармації.
- ФК03. Здатність розв'язувати проблеми фармації у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.
- ФК04. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію у сфері фармації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.
- ФК25. Здатність продемонструвати та застосовувати у практичній діяльності комунікативні навички спілкування, фундаментальні принципи фармацевтичної етики та деонтології, що

засновані на моральних зобов'язаннях та цінностях, етичних нормах професійної поведінки та відповідальності відповідно до Етичного кодексу фармацевтичних працівників України і керівництв ВООЗ.

Програмні результати навчання для навчальної дисципліни (ПРН):

ПРН03. Мати спеціалізовані знання та уміння/навички для розв'язання професійних проблем і задач, у тому числі з метою подальшого розвитку знань та процедур у сфері фармації.

ПРН24. Проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії оснований на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини.

ПРН26. Аргументувати інформацію для прийняття рішень, нести відповідальність за них у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях; дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності.

ПРН30. Дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, споживачами, ефективно працювати у команді.

ПРН37. Сприяти збереженню здоров'я, зокрема профілактиці захворювань, раціональному призначенню та використанню лікарських засобів. Виконувати сумлінно свої професійні обов'язки, дотримуватися норм законодавства щодо просування та реклами лікарських засобів. Володіти психологічними навичками спілкування для досягнення довіри та взаєморозуміння з колегами, лікарями, пацієнтами, споживачами

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

- **знати**
  - історичні аспекти розвитку вчення про етику;
  - становлення фармацевтичної етики, біоетики, деонтології;
  - принципи етичних взаємовідносин лікар – хворий – фармацевт/провізор, фармацевт/провізор колеги, фармацевт/провізор - медичний представник, фармацевт/провізор – працівники оптових фірм, фармацевт/провізор – представники контролюючих органів;
    - вимоги ВООЗ до сучасних фармацевтів/провізорів;
    - основні положення Належної аптечної практики;
    - основні положення Етичного кодексу фармацевтичних працівників України;
    - стандарти обслуговування відвідувачів (алгоритм спілкування (фармацевта/провізора із відвідувачем аптеки);
    - основи професійних комунікацій;
    - особливості поведінки людини від типу нервової систем та диференційований підхід до відвідувачів аптек;
      - складові іміджу аптечного закладу;
      - про вплив мотиваційних факторів на діяльність провізорів;
      - про необхідність втілення біоетики в сучасну фармацію та медицини, про зростання ролі біоетики в сучасному суспільстві, медицині та фармації;
      - про етичні критерії ВООЗ з просування ЛЗ на ринок, їх мету, сферу використання;
      - Правила належної промоції фармацевтичними компаніями лікарських засобів
      - професіоналам охорони здоров'я;
      - про діяльність медичних працівників як інформаційної ланки між виробниками ЛЗ, фірмами-постачальниками ЛЗ і аптечною мережею та лікарями;
      - сутність поняття «управлінська етика», вплив її на ефективну роботу аптечних та фармацевтичних закладів;

- адаптація нових працівників як показник позитивного моральнопсихологічного клімату;

- про права та відповідальність фармацевтичних працівників;
- приклади (події, що трапляються в практичній діяльності) належного та неналежного виконання професійних обов'язків фармацевтичними працівниками.

-вміти:

- визначати місце фармацевтичної етики, біоетики в системі знань про мораль;
- формулювати власну думку щодо сучасних досягнень науки та практики медицини – розшифровка генома людини, клонування організмів, генна та клітинна терапія, використання генно-модифікованих продуктів з точки зору етичних аспектів;

- аналізувати взаємовідносини лікар-хворий-фармацевт/провізор з точки зору етичних та біотичних принципів;

- характеризувати мовну та психологічну культуру ділового спілкування;
- використовувати інструменти професійних комунікацій;
- Інтерпретувати вимоги ВООЗ до сучасного фармацевта/провізора;

- трактувати основні положення Етичного кодексу фармацевтичних працівників України та інших країн;

- виконувати алгоритми спілкування провізора із відвідувачами аптеки;
- визначати професійність провізора в наведених прикладах-діалогах із пацієнтами;
- інтерпретувати вимоги Належної аптечної практики (GPP);

- аналізувати фактори сьогодення, що негативно впливають на діяльність аптек (за матеріалами ВООЗ);

- характеризувати біоетичні аспекти клінічних випробувань ЛЗ;
- проводити ретроспективний огляд розвитку біоетики;
- аналізувати ситуаційні завдання з питань біоетики;
- пояснювати етичні критерії ВООЗ з просування ЛЗ на ринок, визначати їх мету та сферу використання;

- виконувати рекомендації з Належної промоції фармацевтичними компаніями лікарських засобів професіоналам охорони здоров'я;

- аналізувати особливості реклами ЛЗ та ВМП серед працівників системи охорони здоров'я та населення;

- пояснювати роль етики бізнесу на сучасному етапі розвитку суспільства;
- визначати фактори, які впливають на морально-психологічний клімат в організації;

- вирізняти належне та неналежне виконання професійних обов'язків фармацевтичними працівниками;

- розробляти орієнтований перелік рис професійності та навичок фармацевтичного працівника для належного виконання професійних обов'язків;

- пояснювати види відповідальності фармацевтичного працівника.

1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Етичні, біоетичні та деонтологічні аспекти – складові моральності фармацевтичних працівників

Тема 1. Поняття і сутність моралі, етики, деонтології. Професійна моральність та етика фармацевтичних працівників. Мораль, її функції. Виховання морально-етичних цінностей: чесність, милосердя, совісність, відповідальність за доручену справу і таке ін.

Історичний шлях становлення етики, фармацевтичної етики. Деонтологія. Становлення фармацевтичної деонтології. Досвід минулого з медицини та фармації в підготовці

фармацевтичних працівників. Клятва Гіппократа. Концепція Альберта Швейцера «благоговіння перед життям». Біоетика в фармації.

Тема 2. Етика і алгоритми спілкування фармацевтичних працівників з пацієнтами.

Механізми формування етичної поведінки. Належна фармацевтична практика.

Поняття деонтології. Історичні аспекти фармацевтичної деонтології. Алгоритм спілкування провізорів із пацієнтом в аптеці, лікувально-профілактичному закладі. Мовні та психологічні ключі доступу до людини, з якою спілкується фармацевт/провізор. Типи людей: аудіали, візували, кінестетики.

Тема 3. Етика і алгоритм спілкування фармацевтичних працівників з лікарями

Історичні аспекти фармацевтичної деонтології. Етика взаємовідношень: лікар – хворий – фармацевт/провізор. Мовні та психологічні ключі доступу до людини, з якою спілкується фармацевт/провізор. Типи людей: аудіали, візували, кінестетики. Сутність спілкування, його мета і моральний сенс. Моральна культура спілкування, її зміст і вияви. Поняття фармацевтичної етики. Основні етапи становлення фармацевтичної етики. Поняття фармацевтичної деонтології.

Тема 4. Етика і алгоритми спілкування фармацевтичних працівників з колегами та медичними працівниками фармацевтичних фірм

Етика спілкування як прояв культури почуттів. Дискусії про соціальну відповідальність. Толерантність як принцип ділового спілкування. Теорія та практика корпоративної відповідальності Арчі Керролла. Форма звертання. Корпоративна соціальна відповідальність в європейському контексті. Етика ділового спілкування «Зверху-вниз».

Тема 5. Поняття культура та корпоративна культура фармацевтичних закладів та організації. Вплив референтних груп на мотивацію людини.

Типології корпоративної культури. Дискусії про соціальну відповідальність Еволюція концепції корпоративної соціальної відповідальності в сучасному бізнесу. Інтеграція корпоративної соціальної відповідальності в практику управ-ління компанією. Корпоративна соціальна відповідальність в європейському контексті. Глобальні ініціативи у галузі корпоративної соціальної відповідальності. Місія організації: формування, структура, призначення. Сутність корпоративної культури в організації. Складові корпоративної культури та її рівні. Вплив культури організації на її діяльність

Тема 6. Типи корпоративних культур. Складові корпоративної культури

Типології корпоративної культури. Дискусії про соціальну відповідальність.

Еволюція концепції корпоративної соціальної відповідальності в сучасному бізнесу. Інтеграція корпоративної соціальної відповідальності в практику управ-ління компанією. Корпоративна соціальна відповідальність в європейському контексті. Глобальні ініціативи у галузі корпоративної соціальної відповідальності. Місія організації: формування, структура, призначення. Сутність корпоративної культури в організації. Складові корпоративної культури та її рівні. Вплив культури організації на її діяльність

Змістовий модуль 2. Етичні, біоетичні та деонтологічні основи взаємодії суб'єктів на фармацевтичному ринку

Тема 7. Конфлікти в організації, управління конфліктною ситуацією.

Профілактика конфліктів за стратегією управління персоналом. Управління компетентністю працівників як напрям профілактики конфліктів. Управління поведінкою особистості з метою запобігання конфліктом.

Тема 8. Мотивація в діяльності фармацевта/провізора

Методи мотивації: економічний метод, нові завдання, «збагачення роботи», залучення до керівництва. Форми стимулювання праці. Мотивація в діяльності фармацевта/провізора. Роль мотивації в діяльності клінічного фармацевта/провізора.

Тема 9. Поняття біоетики. Зростання ролі біоетики в сучасному суспільстві, медицині та фармації.

Історія становлення біоетики. Правила і принципи біоетики. Біоетичні аспекти клінічних випробувань нових ЛЗ. Захист прав пацієнтів при проведенні клінічних випробувань нових та генеричних ЛЗ. Роль Етичних комітетів. Концепція «3R» Расела та Берча.

Тема 10. Етичні комітети

Види етичних комітетів. Біоетичні аспекти клінічних випробувань нових лікарських препаратів. Принципи та правила біоетики. Рівні функціонування етичних комітетів. Експеримент. Досліди на тваринах. Тестування медикаментів. Клінічні дослідження. Ставлення до ситуацій с біоетичної точки зору.

Тема 11. Захист прав пацієнтів при проведенні клінічних випробувань нових лікарських засобів

Універсальні принципи і норми біоетики. Медичне право як невід’ємна складова підготовки лікаря і провізора в сучасних умовах в Україні. Визначення поняття “Пацієнт”, його права та обов’язки. Деонтологічна модель біоетики і принцип “дотримання обов’язку”. Біоетична модель Гіпократата. Біоетична модель Парацельса ("Роби добро"). Модель "технічного" типу. Модель сакрального типу. Модель колегіального типу. Модель контрактного типу. Біоетика і принцип поваги прав та гідності людини. Принцип поваги автономії особистості.

Тема 12. Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок. Рекламування лікарських препаратів серед лікарів та населення.

Етика просування лікарських препаратів на фармацевтичний ринок. Критерії ВООЗ по просуванню ЛП на ринок. Просування ЛП на ринок. Рекламування ЛП серед лікарів та населення. Робота медичних представників по просуванню ЛП на ринок. Симпозіуми та наукові наради як спосіб просування ЛП. Вимоги до інформації в анотаціях, вкладишах. Упаковка та маркіровка. Постмаркетингові дослідження. Самостійне лікування безрецептурними лікарськими препаратами в світовій практиці.

Тема 13. Робота медичних представників. Самостійне лікування безрецептурними препаратами в світовій практиці

Історія формування вакансії медичного представника на ринку праці. Кого хочуть бачити як медичних представників фармацевтичні компанії. Тестування медикаментів. Клінічні дослідження. Ставлення до ситуацій с біоетичної точки зору.

Тема 14. Етика бізнесу. Управлінська етика та етика трудових відносин

Поняття управлінської діяльності. Особливості управлінської діяльності на сучасному етапі та фактори, що їх визначають. Поняття та функції управлінської етики. Морально-етичні вимоги до поведінки керівника. Основні принципи ведення бізнесу у сфері фармації. Принципи менеджменту у фармації. Основи маркетингу та ведення фінансів в професійній діяльності фармацевта. Права та обов’язки фармацевта/провізора.

Тема 15. Права та соціальний захист фармацевтичного працівника. Правопорушення та відповідальність

Державна політика у сфері захисту прав споживачів. Механізми та правове регулювання захисту прав споживачів. Права та обов’язки споживачів. Захист їх прав. Належна якість продукції. Права споживача: при купівлі товару належної якості; у випадку придбання товару неналежної якості. Відповідальність за нанесений збиток продукцією неналежної якості. Неякісна підприємницька діяльність. Судовий захист прав споживачів. Відповідальність за порушення законодавства щодо захисту прав споживачів. Діяльність органів влади у сфері захисту прав споживачів. Конституція України та проблеми професійної етики врача та провізора. Права та обов’язки фармацевта/провізора;

4. Структура навчальної дисципліни

4.1. Денна форма навчання

Назва теми	Кількість годин					
	Усього	У тому числі				
		лекції	Семіна рські	практичні	лабора торні	СРС
Змістовний модуль 1. Етичні, біоетичні та деонтологічні аспекти – складові моральності фармацевтичних працівників						
Тема 1. Поняття і сутність моралі, етики, деонтології. Професійна моральність та етика фармацевтичних працівників.	14	2	-	2	-	10
Тема 2. Етика і алгоритми спілкування фармацевтичних працівників з пацієнтами.	2	-	-	2	-	-
Тема 3. Етика і алгоритм спілкування фармацевтичних працівників з лікарями	2	-	-	2	-	-
Тема 4. Етика і алгоритми спілкування фармацевтичних працівників з колегами та медичними працівниками фармацевтичних фірм	2	-	-	2	-	-
Тема 5. Поняття культура та корпоративна культура фармацевтичних закладів та організації. Вплив референтних груп на мотивацію людини.	14	2	-	2		10
Тема 6. Типи корпоративних культур. Складові корпоративної культури. Поточний тестовий контроль. Контроль практичних навичок №1	2	-	-	2		0
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	<i>36</i>	<i>4</i>	<i>-</i>	<i>12</i>		<i>20</i>
Змістовний модуль 2. Етичні, біоетичні та деонтологічні основи взаємодії суб'єктів на фармацевтичному ринку						
Тема 7. Конфлікти в організації, управління конфліктною ситуацією.	2	-	-	2		-
Тема 8. Мотивація в діяльності фармацевта/провізора.	2	-	-	2		-
Тема 9. Поняття біоетики. Зростання ролі біоетики в сучасному суспільстві, медицині та фармації.	14	2	-	2		10
Тема 10. Етичні комітети.	2	-	-	2		0

Тема 11. Захист прав пацієнтів при проведенні клінічних випробувань нових лікарських засобів.	2	-	-	2		0
Тема 12. Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок. Рекламування лікарських препаратів серед лікарів та населення.	14	2	-	2		10
Тема 13. Робота медичних представників. Самостійне лікування безрецептурними препаратами в світовій практиці.	2	-	-	2		-
Тема 14. Етика бізнесу. Управлінська етика та етика трудових відносин.	7	1	-	2		4
Тема 15. Права та соціальний захист фармацевтичного працівника. Правопорушення та відповідальність. Поточний тестовий контроль. <i>Контроль практичних навичок №2</i> .	9	1	-	2		6
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	54	6		18		30
Усього годин:	90	10		30		50

4.2. Заочна форма навчання

Назва теми	Усього	Кількість годин				
		У тому числі				
		лекції	Семіна рські	практичні	лабора торні	СРС
Змістовний модуль 1. Етичні, біоетичні та деонтологічні аспекти – складові моральності фармацевтичних працівників						
Тема 1. Поняття і сутність моралі, етики, деонтології. Професійна моральність та етика фармацевтичних працівників.	12	2				10
Тема 2. Етика і алгоритми спілкування фармацевтичних працівників з пацієнтами.	4				-	4

Тема 3. Етика і алгоритм спілкування фармацевтичних працівників з лікарями	4				-	4
Тема 4. Етика і алгоритми спілкування фармацевтичних працівників з колегами та медичними працівниками фармацевтичних фірм	8		-		-	8
Тема 5. Поняття культура та корпоративна культура фармацевтичних закладів та організації. Вплив референтних груп на мотивацію людини.	10					10
Тема 6. Типи корпоративних культур. Складові корпоративної культури.	10					10
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	48	2	-	-		46
<i>Змістовний модуль 2. Етичні, біоетичні та деонтологічні основи взаємодії суб'єктів на фармацевтичному ринку</i>						
Тема 7. Конфлікти в організації, управління конфліктною ситуацією.	8	-	-			8
Тема 8. Мотивація в діяльності фармацевта/провізора.	8	-	-	2		6
Тема 9. Поняття біоетики. Зростання ролі біоетики в сучасному суспільстві, медицині та фармації.	8		-			8
Тема 10. Етичні комітети.	2	-	-			2
Тема 11. Захист прав пацієнтів при проведенні клінічних випробувань нових лікарських засобів.	2	-	-			2
Тема 12. Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок. Рекламування лікарських препаратів серед лікарів та населення.	2		-	2		-
Тема 13. Робота медичних представників. Самостійне лікування безрецептурними препаратами в світовій практиці.	8	-	-	-		8

Тема 14. Етика бізнесу. Управлінська етика та етика трудових відносин.	2		-			2
Тема 15. Права та соціальний захист фармацевтичного працівника. Правопорушення та відповідальність. <i>Контроль практичних навичок .Залік.</i>	2		-			2
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	42			4		38
Усього годин:	90	2		4		84

5. Теми лекційних / семінарських / практичних / лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять

5.1.1. Денна форма

№	Тема	Кільк. годин
1	Тема 1. Лекційне заняття 1. Поняття і сутність моралі, етики, деонтології. Професійна моральність та етика фармацевтичних працівників.	2
2.	Тема 5. Лекційне заняття 2. Поняття культура та корпоративна культура фармацевтичних закладів та організації. Вплив референтних груп на мотивацію людини.	2
3	Тема 9. Лекційне заняття 3. Поняття біоетики. Зростання ролі біоетики в сучасному суспільстві, медицині та фармації.	2
4	Тема 12. Лекційне заняття 4. Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок. Рекламування Лікарських препаратів серед лікарів та населення.	2
5	Тема 15. Лекційне заняття 5. Права та соціальний захист фармацевтичного працівника. Правопорушення та відповідальність.	2
	Всього годин	10

5.1.2. Заочна форма

№	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Лекційне заняття 1. Поняття і сутність моралі, етики, деонтології. Професійна моральність та етика фармацевтичних працівників.	2
	Разом	2

5.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.3. Теми практичних занять

5.3.1. Денна форма

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Практичне заняття 1. Поняття і сутність моралі, етики, деонтології. Професійна моральність фармацевтичних працівників.	2
2.	Тема 2. Практичне заняття 2. Етика і алгоритми спілкування фармацевтичних працівників з пацієнтами.	2
3.	Тема 3. Практичне заняття 3. Етика і алгоритми спілкування фармацевтичних працівників з лікарями.	2
4.	Тема 4. Практичне заняття 4. Етика і алгоритми спілкування фармацевтичних працівників з колегами та медичних працівників фармацевтичних фірм.	2
5.	Тема 5. Практичне заняття 5. Поняття культура та корпоративна культура фармацевтичних закладів та організації. Вплив референтних груп на мотивацію людини.	2
6.	Тема 6. Практичне заняття 6. Типи корпоративних культур. Складові корпоративної культури. <i>Контроль практичних навичок №1.</i>	2
7.	Тема 7. Практичне заняття 7. Конфлікти в організації, управління конфліктною ситуацією.	2
8.	Тема 8. Практичне заняття 8. Мотивація в діяльності фармацевта/провізора	2
9.	Тема 9. Практичне заняття 9. Поняття біоетики. Зростання ролі біоетики в сучасному суспільстві, медицині та фармації.	2
10.	Тема 10. Практичне заняття 10. Етичні комітети.	2
11.	Тема 11. Практичне заняття 11. Захист прав пацієнтів при проведенні клінічних випробувань нових лікарських засобів.	2
12.	Тема 12. Практичне заняття 12. Просування лікарських препаратів на ринок. Рекламування Лікарських препаратів серед лікарів та населення.	2
13.	Тема 13. Практичне заняття 13. Робота медичних представників. Самостійне лікування безрецептурними препаратами в світовій практиці.	2
14.	Тема 14. Практичне заняття 14. Етика бізнесу. Управлінська етика та етика трудових відносин.	2
15.	Тема 15. Практичне заняття 15. Права та соціальний захист фармацевтичного працівника. Правопорушення та відповідальність. <i>Контроль практичних навичок №2. Залік.</i>	2

Разом	30
--------------	-----------

5.3.2. Заочна форма

№	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 8. Практичне заняття 1. Мотивація в діяльності фармацевта/провізора.	2
2	Тема 12. Практичне заняття 2. Етика просування лікарських препаратів на ринок. Рекламування лікарських препаратів серед лікарів та населення. <i>Контроль практичних навичок. Залік.</i>	2
	Разом	4

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

6.1 Денна форма

№	Назва теми / види завдань	Кількість годин
1.	Тема 1. Підготовка до практичного заняття 1	10
2.	Тема 5. Підготовка до до практичного заняття 5	10
3.	Тема 9. Підготовка до практичного заняття 9	10
4.	Тема 14. Підготовка до практичного заняття 14	10
5.	Тема 15. Підготовка до практичного заняття 15	10
	Разом	50

6.2. Заочна форма

№	Назва теми / види завдань	Кількість годин
1.	Тема 1. Підготовка до лекційного заняття 1	10
2.	Тема 2 . Самостійне вивчення теми	4
3.	Тема 3. Самостійне вивчення теми	4
4.	Тема 4. Самостійне вивчення теми	8
5.	Тема 5. Самостійне вивчення теми	10
6.	Тема 6 . Самостійне вивчення теми	10
7.	Тема 7 . Самостійне вивчення теми	8
8.	Тема 8 . Підготовка до практичного заняття 1	6
9.	Тема 9 . Самостійне вивчення теми	8
10.	Тема 10 . Самостійне вивчення теми	2
11.	Тема 11 . Самостійне вивчення теми	2
12.	Тема 13 . Самостійне вивчення теми	8
13.	Тема 14 . Самостійне вивчення теми	2
14.	Тема 15 . Самостійне вивчення теми	2

7. Методи навчання

Лекції: лекції, лекції-візуалізації, розповідь, пояснення, бесіда, інструктаж, дискусія, диспут, обговорення проблемних ситуацій, ситуаційне навчання, ілюстрація (у т. ч. мультимедійні презентації), демонстрація, презентація результатів власних досліджень.

Практичні заняття: бесіда, рольові ігри, вирішення ситуаційних задач, кейсів, розв'язання розрахункових задач, відпрацювання практичних навичок, виконання індивідуальних завдань.

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами

Індивідуальні завдання: написання рефератів, доповідей, мультимедійні презентації тощо.

8.Форми контролю та методи оцінювання

(у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль: усне опитування, тестування (бланкове або комп'ютерне), контрольні письмові роботи, оцінювання виконання індивідуальних завдань, оцінювання розв'язання розрахункових задач, оцінювання виконання практичних навичок, оцінювання комунікативних навичок під час рольової гри, розв'язання ситуаційних/кейс завдань, оцінювання активності на занятті.

Підсумковий контроль: залік

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

1.Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:

- методи: опитування, вирішення ситуаційної задачі
- максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

2.Оцінка практичних навичок з теми заняття:

- методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок
- максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за одне практичне заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач вільно володіє матеріалом, бере активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної/кейс задачі, впевнено демонструє практичні навички з теми заняття, висловлює свою думку з теми заняття
Добре «4»	Здобувач добре володіє матеріалом, бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної/кейс задачі, демонструє певні практичні навички з теми заняття з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття.
Задовільно «3»	Здобувач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної/кейс задачі, демонструє практичні навички з теми заняття з суттєвими помилками.
Незадовільно «2»	Здобувач не володіє матеріалом, не бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної/кейс задачі, не демонструє практичні навички з теми заняття

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав та захистив індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Залік здійснюється: на останньому занятті до початку екзаменаційної сесії - при стрічковій системі навчання, на останньому занятті – при цикловій системі навчання. Оцінка за залік є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з двома десятковими знаками після коми.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки (середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

Відповідно до отриманих балів за 200-бальною шкалою, досягнення здобувачів оцінюються за рейтинговою шкалою ECTS. Подальше ранжування за рейтинговою шкалою ECTS дозволяє оцінити досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів.

Шкала ECTS є відносно-порівняльною рейтинговою, яка встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Оцінка «А» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» – оцінці «добре» тощо. При конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» за шкалою ECTS не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється здобувачам, які відвідали усі заняття з дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

Здобувачі, які навчаються на одному курсі (однієї спеціальності), на підставі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
------------------------------	------------------------------

A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

10. Методичне забезпечення

- Робоча програма з навчальної дисципліни
- Силабус
- Методичні розробки до практичних занять
- Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні/кейс завдання
- Сценарії рольових ігор (за необхідністю)
- Електронний банк тестових завдань за підрозділами з освітньої компоненти

Навчально-методична література:

1. Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Вишницька І. В., Александрова О. О. та ін. Тексти лекцій з дисципліни «Етика та деонтологія у фармації». Одеса: ОНМедУ, 2020. 110 с.
2. Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Александрова О. О., Вишницька І. В. та ін. Етика та деонтологія у фармації: практикум. Одеса: ОНМедУ, 2020. 45 с.
3. Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Вишницька І. В., Александрова О. О. та ін. Етика та деонтологія у фармації: навч. метод. посіб. Одеса: ОНМедУ, 2019. 90 с.

11. Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Етика як наука: етимологія терміну
2. Етика: поняття, структура
3. Завдання та функції етики
4. Основні етапи становлення етики
5. Зростання ролі етики на рубежі ХХ і ХХІ століть
6. Поняття моралі
7. Мораль: теорії походження
8. Ознаки моралі
9. Структура моралі
10. Релігійна концепція моралі
11. Натуралістична концепція етики та моралі
12. Соціально-історична концепція моралі
13. Поняття „мораль” і „моральність”
14. Мораль і духовність
15. Основні концепції походження моралі
16. Функції моралі
17. Характеристика понять моральної свідомості
18. Поняття моральної практики
19. Поняття та структура етичного знання
20. Мораль і право: спільні риси
21. Основні положення Етичного кодексу фармацевта
22. Вимоги до провізора згідно кодексу фармацевта
23. Роль етики і деонтології у формуванні особи фармацевта (провізора)
24. Етика взаємостосунків провізора і хворого.

25. Професійні вимоги до провізора
26. Етичний зміст взаємостосунків провізора і лікаря.
27. Чого неможна робити лікарю і провізору в нормах етичного кодексу
28. Концепція фармацевтичної допомоги
29. Фармацевтична діяльність: сутність поняття, значення, вплив на формування особистості
30. Поняття фармацевтичної етики
31. Поняття фармацевтичної деонтології
32. Етика реалізації продукції (продажів)
33. Розробка і прийняття етичних кодексів в галузі фармації
34. Етичний кодекс фармацевта
35. Просування на ринок лікарських препаратів.
36. Рекламування лікарських препаратів серед лікарів і населення
37. Робота медичних представників по просуванню лікарських препаратів на ринок.
38. Вимоги до інформації, що розміщується в анотаціях, вкладишах і брошурах.
39. Належна аптечна практика
40. Захист прав споживачів
41. Етичний Кодекс фармацевта України: поняття та сутність.
42. Загальні принципи та положення Етичного Кодексу фармацевта
43. Взаємовідносини між фармацевтичним працівником і лікарем
44. Взаємовідносини між фармацевтичним працівником і колегами
45. Взаємовідносини між фармацевтичним працівником і пацієнтом

12. Рекомендована література

Основна:

1. Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Вишницька І. В., Александрова О. О. та ін. Тексти лекцій з дисципліни «Етика та деонтологія у фармації». Одеса: ОНМедУ, 2020. 110 с.
2. Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Александрова О. О., Вишницька І. В. та ін. Етика та деонтологія у фармації: практикум. Одеса: ОНМедУ, 2020. 45 с.
3. Унгурян Л. М., Беляєва О. І., Вишницька І. В., Александрова О. О. та ін. Етика та деонтологія у фармації: навч. метод. посіб. Одеса: ОНМедУ, 2019. 90 с.
4. Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Іщенко Т. Д., Мельничук Т. Ф., Чуприк Н. В. Етика ділового спілкування: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 344 с.
5. В. Л. Петрушенко. Етика та естетика. 2-ге видання, виправлене та доповнене: навч. підруч. / за ред. В. Л. Петрушенко. Львів: Новий світ-2000, 2018. 306 с.
6. Яхно Т. П. Конфліктологія та теорія переговорів. навч. посіб. для студентів ВНЗ / за ред. Т. П. Яхно. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 175 с.
7. Sofronova I. V., Malyi V. V., Timanyuk I. V., Kobets M. N., 2015. Ethics and deontology in pharmacy: texts of lectures. Kharkiv: NUPh, 2015. 68 p.
8. V. V. Malyi, I. V. Timanyuk, Z. R. Safiulina, Ethics and deontology in pharmacy: meth. recom. for seminar classes. Kh.: NUPh, 2015. 50 p.
4. Pharmaceutical Law and Legislation: the textbook for applicants for higher education / A.A. Kotvitskaya, I.V. Kubarieva, A.V. Volkova et al. Kharkiv: NUPh: Golden Pages, 2019. 204 p.
5. Brenner, S. N. Ethics program and their dimensions / S. N. Brenner // Journal of Business Ethics. – 2015. – № 11. – P. 391-399.
6. Pharmacy Student Survival Guide, 2e/ Ruth E. Nemire, Karen L. Kier// -2019 UK
7. Mnushko, Z. N. Management and marketing in pharmacy. P. I. Management in pharmacy: Texts of Lectures / Z. N. Mnushko, I. V. Sofronova, I. V. Pestun. – Kh.: PH of NUPh, 2016. – 148 p.

8. Pharmaceutical Law and Legislation: the textbook for applicants for higher education / A.A. Kotvitskaya, I.V. Kubarieva, A.V. Volkova et al. Kharkiv: NUPh: Golden Pages, 2019. 204 p.

Додаткова література:

1. Етичний кодекс фармацевтичних працівників України. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2010. 16 с.

2. Котвіцька А. А., Сурікова І. О., Гавриш Н. Б. Дослідження впровадження етичного кодексу фармацевтичних працівників України у практичну діяльність. Соціальна фармація в охороні здоров'я. 2015. Вип 1. С. 45-52.

3. Світлична Є. І., Берестова А. А., Тележкіна О. О. Фахова мова фармацевта: базовий підруч. для студентів вищ. фармацев. навч. закл. (фармац. ф-тів.) IV рівня акредитації. 2-ге вид., випр. та допов. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2017. 312 с.

4. Котвіцька А. А., Чмихало Н. В. Ретроспективний огляд формування моральних принципів медичної та фармацевтичної етики. Менеджмент та маркетинг у складі сучасної економіки, науки, освіти, практики: матеріали II Міжнар. наук. -практ. Internet-конф. 27-28 берез. 2014 р. / НФаУ, м. Харків, 2014. С. 101-103.

5. Носик О. М., Буніна Г. Д. Вплив корпоративної культури на ефективність функціонування підприємства. Професійний менеджмент в сучасних умовах розвитку ринку: матеріали доп. IV наук. -практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 3 листоп. 2015 р. X. 2015. С. 22-23.

6. Мнушко З. М., Діхтярьова Н. М. Менеджмент та маркетингу у фармації. Ч. II. Маркетинг у фармації: підручн. для студ. ВНЗ. – 2-ге вид., доп. та перероб. / за ред. З. М. Мнушко. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2010. 512 с.

13. Електронні інформаційні ресурси

1. Журнал «Вісник фармації» - www.nbu.gov.ua/old_jrn/Chem.../index.html
2. Журнал «Провізор» - www.provisor.com.ua/
3. Освіта в Україні - www.osvita.com.ua/universities/
4. Офіційний веб-портал Верховної Ради України - <http://zakon.rada.gov.ua>
5. FDA [E-resource]. - Access: <https://www.fda.gov>
6. WHO [E-resource]. - Access: <https://www.who.int>